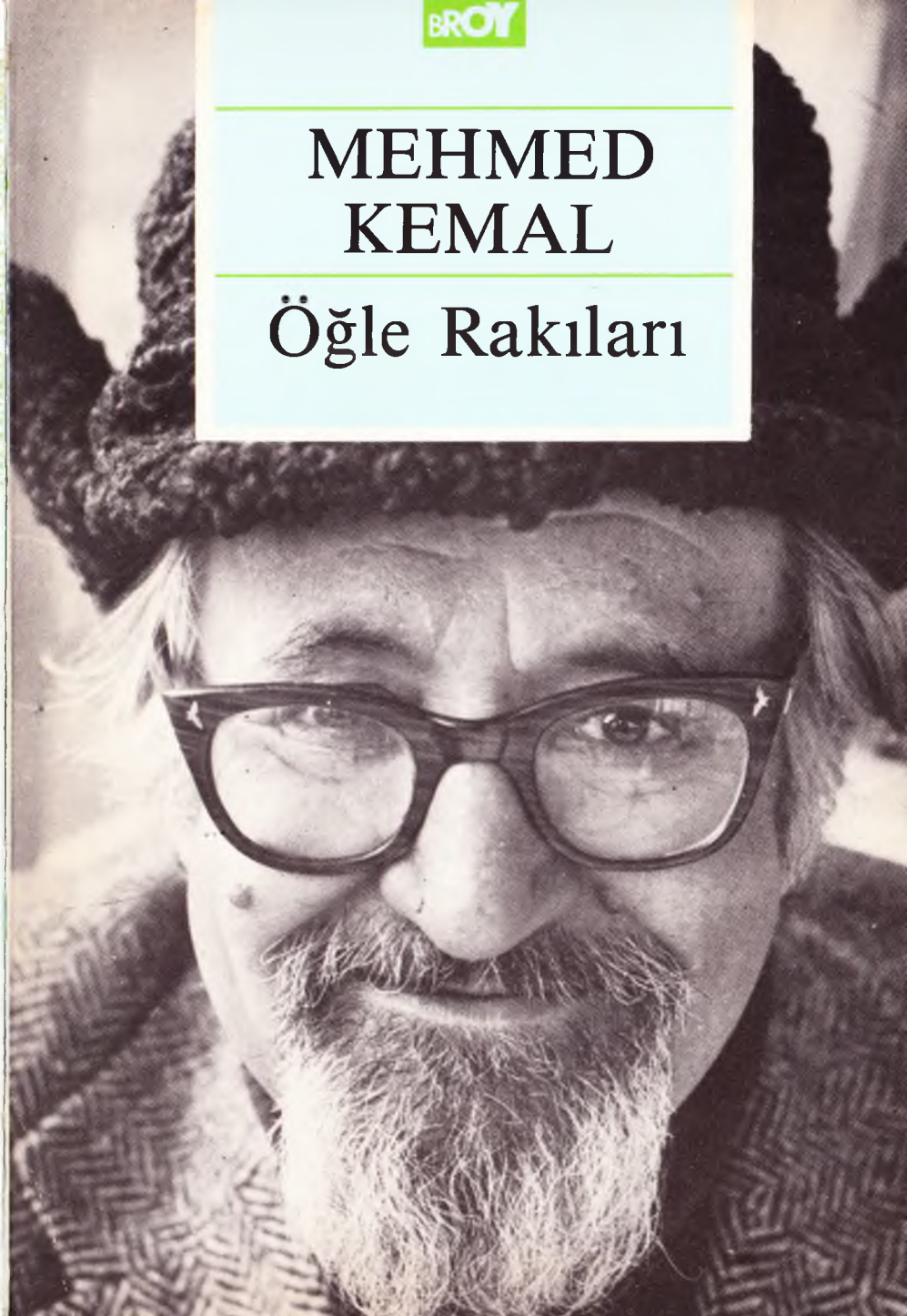
BROY

MEHMED KEMAL

Öğle Rakıları

MEHMED KEMAL Öğle Rakıları

Broy Yayınları: 13
Birinci Basım: Nisan 1986

Kapak Düzeni
FERİT ERKMAN

Fotoğraf
ÖRSAN ÖYMEN

MEHMED KEMAL

ÖĞLE RAKILARI

ŞİİR

BROY ŞİİR YAYIN MERKEZİ

BROY YAYINLARI

ÖĞLE RAKILARININ BAŞKADIR ŢADI

ÖĞLE RAKILARININ BAŞKADIR TADI

MEHMED KEMAL

Kendi de iyi bir içkici olarak tanınan şair Yahya Kemal, bir gün Ahmet Hamdi Tanpınar'a şöyle der:

"İçkinin gecesi aydınlatır, gündüzü yakar."

Su katılmış aklığı ile buğulu kadehini Park Otel'in balkonunda yudumlarken, içkinin elbette bir sabah mahmurluğu olacağını biliyordu, bu nedenle *"içkinin gündüzü yakar"* demiştir.

Biz ulus olarak rakı içeriz. Oysa rakının ülkemize girmesinin tarihi öylesi eski değildir. Şurada 100-150 yıllık bir geçmişe dayanır. Osmanlıda boza ve şıra vardır. Boza ve şıra da çoğu kez yasaklanmıştır. Boza ve şıranın içki çalımına büründüğünü sezenler bunu yasaklamışlardır. Evliya Çelebi'nin *Seyahatname*'sinde gördüğümüz sarhoşlar şarap değil, boza ve şıra içerler.

Osmanlıda boza ve şıranın padişah yasağı da cabası olmuştur. Sadece boza ve şırayı değil, tütünü bile yasaklayanlar çıkmıştır.

Bizde içki belli bir saatte, gün kararmaya yüz tutunca içilir. Onun için dilimize *"vakti kerahat"* deyimi girmiştir. Akşamcılar gün batımına doğru: *"Vakti kerahat geldi"* derler.

Gündüz içkiciliği çok sonra edinilmiştir. Anadolu'da eskiden gündüz içkiciliği yoktu. Gündüz içkiciliği varsa da *"Dersaadet"*te yani İstanbul'daydı. O da Karşıyaka'da, Pera, Beyoğlu dediğimiz bölgede. Bir dönemin içkicileri, *"öğle rakısı"*na vuracaklarsa, soluğu Pera'da, yani Beyoğlu'nda alırlardı.

Ahmet Rasim, Sirkeci, Aksaray meyhanelerinin çok sonra açıldığını, öğleleri çok zor içki verdiğini anlatır. Bâbıâli'ye yakın meyhaneler akşamcılarındı.

Sanatçıların, yazarların çok içtiği söylenir. Çok mu içerler, az mı içerler, orası ayrı bir tartışma konusu; ama öyle sanıyorum ki, bu alışkanlık bize Tanzimat'tan sonra girdi. Daha önce içenler vardı elbette. Ama Tanzimat'la birlikte alafrangalık gibi bohemlik de girmiştir. Batı sanatçılarının bohem oluşu, bizim sanatçılara da, sanatın ille bohemlikle birlikte yürür olduğu anlayışını getirmiştir. Özellikle Batı ile ilişkileri sağlam olanlar bu alışkanlığı edinmişlerdir.

Bizim kuşağın içkiciliğine gelince, biz, bizden önce her dalda üne kavuşmuş ustalarla karşılaştığımızda onların içkilerini de tanıdık. Hiç unutmam,

gazeteciliğe başladığımın ilk yıllarında hangi ünlü ustam olmuşsa, çekmecesinin gözünde biraz içki, biraz meze bulundururdu. İşle birlikte içkiye de başlardı.

O yıllarda, Ankara'da gazeteci sayısı parmakla sayılacak kadar azdı. İşimizin ustaları olan ünlülerin aşağı yukarı hepsi de şiir yolundan gazeteciliğe girmişlerdi. Çalışma saatleri 18-19'dan sonra başlar, bazen gün ışıyıncaya dek sürerdi. Haberler gündüzleri toplanır, ancak akşamüzeri gazeteye aktarılabilirdi. Çünkü gazetelerde çalışanlar geç saatlerde işe başlardı. Bugünkü gibi, gazetecilik, bir banka memurluğuna benzemezdi.

Ayrıca gazetecilik, hele bizim gibi çıraklıktan gelenler için, bir çile mesleği idi. Bir kez gazetenin merkezi —İstanbul— çırakları tanımazdı. Büro şeflerine benzeyen gazete mümessilleri birer taşeron gibi çalışırlardı. Gazeteden aldıklarının içinden belirli bir parayı çömezlere öderlerdi. Ne mukavele, ne sigorta, ne toplu sözleşme, ne de belli bir ücret vardı. Mümessilin, yani ustanın gönlünden ne koparsa haftada bir, on beş günde bir verirdi.

İçkiye gelince, ona ustalarımız gibi, biz de alıştık. Şairler, yazarlarla otururken içtik, gazetecilerle otururken içtik, açıkçası yoldaşımız oldu içki. Bugünün yazar çizerleri öyle değil, onlar içkiden oldukça uzak duruyorlar. İçseler de yoluyla yordamıyla içi-

yorlar. Belki de genç kuşakla çokça ilintimiz olmadığından böyle sanıyoruz.

Son yıllarda içkinin çok içildiğini istatistikler açıklıyor. Herhalde bunun hepsini yazarlar, çizerler, sanatçılar içmiyor. Başka mesleklerden olanlar da içiyorlar.

Çağımız, sadece yazar çizerler için değil, başka uğraş sahipleri için de içkinin teselli edici olduğunu sergiliyor.

23 Mayıs 1985

MEHMED KEMAL

Bir şiir ne değildir Edip?
Bugün oturup içtik de!
T Uyar

Bir şairin, bir şairi içkiden öldü diye kınayan bir yazı döşenmesi sanat çevrelerinde ortalığı birbirine kattı. Dergilerdeki yazılar, söyleşiler, demeçler hep bunun üstüne. Oysa yarım yüzyılı aşkın bir süredir şairler, yazarlar arasındayım; içmeyenini görmedim. İçmişlerdir hep; ya başında, ya sonunda hep içmişlerdir. Ha, bir içmeyen şair tanıdım Attilâ İlhan'dı. Ama onu da işin tuhafı meyhanede tanıdım. Bulvardan Sakarya Caddesine girdiğinizde solda, Misuri'nin karşısında bir meyhane vardı, orada tanıştık. Yedeksubay okulunda öğrenciydi. Yanındakiler, öyle sanıyorum, rahmetli Ülkü Arman, Bekir Çiftçi,

rahmetli Güner Sümer, Levent Esmer, bir de Orhan Duru. İçmiyordu, durmadan konuşuyordu. Belki *Mavi* dergisini konuşuyor olmalıydılar.

Turgut Uyar öldü. Sanat olayı dergisinde Attilâ İlhan bir yazı yazdı. Vay sen misin yazan? Nasıl da üstüne gittiler. Ölen bir şairin ardından içkiden öldü diye kınayan bir yazı yazılır mıydı? Bana sorarsanız yazılmaması gerekir. Ama ne olmuş, yazılmış. Böylesi bir fırtına koparmak mı gerekirdi? Dergilerde bakıyorum da fırtına büyük.. Dahası var, buna fırtına demek az gelir, kıyamet! Attilâ İlhan'ın işi de zor. Bunca düşmanı nasıl edinmiş. Hani gerçek bir savaşa girse karşısında bunca düşman bulamazdı. Bakalım altından nasıl kalkacak, üstesinden nasıl gelecek? Bizim edebiyat agoramızda klikleşmiş, klikleştikleri için de birbirlerine kenetlenmişler çoktur, onlarla baş etmek kolay değildir. Şurda burda birbirlerine kızarlar, yaka paça dövüşürler, ama birine bir şey söylediniz mi, hepsi bir olur, karşımızda kenetleşiverirler. Memet Fuat'ın antolojisine de böyle cephe almadılar mı?

Attilâ İlhan, bunlara aldırmazlıktan gelerek, *"kervan yürüyor"* dese de saldırılar büyüktür, yaygın cephelidir. Bu konuda demeç verenler Füsun Akatlı, Ahmet Cemal, Enis Batur, Hilmi Yavuz, Edip Cansever, Fatih Özgüven, Onat Kutlar, Ali Özgentürk, Zeyyat Selimoğlu, Mehmet Başaran, Refik Durbaş, Selim İleri, Murat Belge, Vedat Günyol, Erdal Öz,

Hulki Aktunç'tur. İlk yanıt Süreyya Berfe'dendi. Son yanıt da ondan geliyor, "Yazıklar olsun böyle bir kervanbaşının kervanına katılanlara!" diyor. Füsun Akatlı çok kızgındır:

...İmzasız ve talihsiz yazı karşısında öfkeden çok utanç ve dehşet duydum" diyor. İstihzayı, "On yıl geciktirmemiş" olduğumdan, çoktan eskitmiştim. Bir ruh sefaletinin, 'alkolizm batağında' değil de, çağdaşlaşmadan, tarihten, şiirden, şairden dem vuran bir sanat dergisinde maya tutması ürküntü verici bir tecelli. İnsanlık adına gerçekten utandım."

Enis Batur'un, *Zenciler Birbirine Benzemez* yazarına eskiden kızgın olduğu, öfkesini bu konuyla bilediği anlaşılıyor: "A. İlhan'ın Turgut Uyar üzerine yazdıkları, Necdet Evliyagil'in düzeyini zorlamıyor. Hangi şairin ayakta öldüğü konusunda hiçbirimiz karar verecek konumda değiliz. Turgut Uyar, çok içiyordu; öyle sanıyorum A. İlhan'ların egemen olduğu bir dünyada yaşamak ağrına gidiyordu. Benim de ağrıma gidiyor. Turgut Uyar'ın nasıl öldüğünü bilemem. Dimdik yaşadığını, yazdıklarında görüyorum. A. İlhan ayakta ölecek mi, onu da bilemiyorum. Benim bildiğim nicedir zaten ayakta olmadığıdır."

Edip Cansever ve birkaç arkadaşı, *"İğrenç"*, Zeyyat Selimoğlu *"Hoş değil"*, Murat Belge *"Haksız"*, Erdal Öz *"Acımasız"* diyorlar. Vedat Günyol üstadımız, *Ben Sana Mecburum* şairinin davranışını,

"Egosantrik ve egzantrik" buluyor. Mehmet Başaran, kestirip atmış, *"O dergiyi okumuyorum"* diyor.

Genç şairimiz Refik Durbaş'ın değerlendirmesi ise çok uzun bir tümcedir, şöyle başlıyor: *"Yaşarken kişinin yüzüne karşı söyleyememekten kaynaklanan cesaretsizliği, ölümünden sonra söyleme onursuzluğunu da içinde taşıyarak"* olay yaratma *"sorumsuzluğu kapsamında, Türk şiirini ve şairini sahiplenme adına bir tavırmış gibi ileri sürmek, hedef alınan şairi ve şiirini değil, bu yanlış tavrı kendilerine yakıştıranların kişiliklerinin bir göstergesi olabilir ancak"* ve şöyle bağlanıyor: *"Bu kişilik de zaten herkesçe malumdur ve göstergenin karşılığı yalnız abesle iştigaldir."*

Şairlerimiz son yıllara değin böyle kıyasıya hiç kapışmamışlardı, bakalım sonucu nereye varacaktır? Kırkpınar dediğin her yıl var.

22 Aralık 1985

ÖĞLE RAKILARI

Buyurun içelim birer kadeh
Güzeldir öğle rakıları efendim
Unutulmaz
Bir kadından söz eder gibi
Utangaç, gizli yasak
Burası Arnavutköy efendim,
Eskiden ne güzel yerler vardı
Bir şilep geçiyor, bir tanker,
Bu Tarsus gemisi bizim
Karadenizden, seferden dönüyor
Sağlığa içelim, iyiliğe
Mutluluğa diyemem, dilim varmaz
Bugünlerde pek mutlu olanımız yok

20 Bakın denizin mavisi bitti
Çerçöp döküyorlar, ne derler
Çevreyi kirletiyorlar
Görgüsüz oldular çok
İttihatçılardan bu yana
Bet bereket kalmadı
Enver Paşa'nın mı dediniz,
Hayır, Naciye Sultan'ın
Kuruçeşme'deydi bilmezsiniz,
Kömür mezarlığı bütün kıyılar
Tekel mekel, Galatasaray adası
Onlar da öyle efendim,
Hoyrat, ne oldum delisi
Boğaz da kalmadı artık
Beşiktaş'tan başlardı
Bebek de bitti
Ya şu yeni yetmeler efendim
Boğazlı oldular
Yahya Kemal Beyle evet
Dalgın sular, körfez, martılar
Kalmadı efendim kalmadı
Saat başına efendim
Birkaç yunus geçerdi
Ne mi oldu, öldüler

Bilir misiniz efendim öğle rakıları
Yani resimlere benzer gündüz gözüyle
Gündüz gözüyle bakılan
Yeni resimlere inanmazsınız
Bir Asmalımescit meyhanesinde, Pera'da
Biraz küf, mazi, mahrem kokan
Biraz Tünel, Sait Faik, Mösyö Rober
Kimler yoktu buralarda
Kimler gelip geçmedi
En iyisini Fikret Adil bilirdi
Kitaplarında kaldı
Siyah-beyaz bir fotoğraf oldu

22 Beyoğlu geceleri mi
Kalmadı efendim nerde
Hani karanfilli Ümit Deniz
Her masada bir damla gözyaşı
Her yudumu zehir Cahit Irgat
Hacıağalardan bu yana
Dünya savaşından sonra
Her şey bitti
Yok caddeyi kebir
Banka banka banka
Sakal sakal sakal
Neden mi öğle rakıları
Gündüz gözüyle efendim
Bir kadehin özgürlüğü
Nalçalı kundura uygun adım
İçki, kadın, porselen
Ses, söz, şarkı
Her şey bunadı efendim
Ben de bunadım.

Şeyin şeyinde şey
Şey de şey var
Bu kızda ne var
Bu kızda ney, mey var

Ne şeyini
Ne neyini
Ne meyini verir

Bu hiçbir şey yok
Yoku var bu kızın
Varı yok

Bu gök nasıl göründü
Böyle mavi hem de ne
Kuru dallar güverdi
Çiçeklendi hem de ne

Bu karanlık ortamda
Bak bu kadeh dellendi
Hem dellendi hem de ne

Bu dünyadan gitmek var
Kâinatta yitmek yok

Topraklarla, bitkilerle
Madenlerle, metallerle
Yeniden geleceğim

Eskiyi püsküyü
Baskıyı askıyı
Ezene dek

Şu yana dönsem sen
Bu yana dönsem sen
Karac'oğlan ettin beni
Gündüz hayalimde
Gece düşümde.

Eskiden
İri memeleri severdim
Geniş kalçaları
Şimdi
Memeler bir çift güvercin
Kalçalar eriyecek avuçlarımda

Bir sözlükten çıkıp
Bir sözlüğe girer gibi
Ölümü gördük İlhan Berk'le
Bâbıâli'de, yokuşta
Aramızdan geçip gitti
İyi ki çakırkeyftim
Öğle sıcağında

Denize benzeyen deniz
Kıyıyı ne çok yaladın
Kurak isteksiz gecede
Sarıldığın belli kadın

Güneş açacak dedi
Açtı
Yağmur yağacak dedi
Yağdı
Daha ne desin

Tomurcuk göğüsleri tümsek kalçalarıyla
Bildim anası gibi afeti can olacak
Her meyhane dönüşü sokak kavgalarında
Çekilmiş bıçaklardan dökülen kan olacak

Bir ben mi herkes bilir
Alışkanlıkta baldır
Bırakılırsa zehir
Bırakılmaz zor gelir

Çiçek değil bu sevi
Nasıl sunayım

Gözümün bakışından
Suların akışından
Kumrunun sekişinden

Anlamalısın

Bilmez olur muyum hiç
Hani şu 13 numarada Güzin
Hani hepimizin sevgilisi
Bana teveccühü fazladır
Ayrı bir muameleye tabiyim

Bir huyu var ki
Çok tuhaf, çok acayip
Hiç beğenmiyorum hiç
Yağmurlu, ışıksız gecelerde
Balkona çıkıyor çırılçıplak
İri yağmur taneleri vuruyor
Memelerine, bacaklarına
Sonra gelip içeriye
Göğsünde tomur tomur su taneleri
Saçları, bacakları ıslak
Uzanıyor yatağa

Bir gölün üstüne bir bulut düşmüş
Amanın bulut ne güzel
Göl ne güzel

Bir dalın üstüne bir kuş konmuş
Amanın kuş güzel
Dal ne güzel

Yar ne güzel
Sen ne güzel
Ben ne güzel

Bu şakır şakır yağan yağmur
Suya özlemi
Toprağın

Bozkırı dolduran rengârenk koku
Arıya özlemi
Çiçeğin

Bu geniş omuz, gerinen kol
Kadına özlemi
Erkeğin

Bir kere kendimi kapıp koyverdim
İflah olmam artık yerim meyhanelerdir
Nideyim, ne yapayım âşığım senelerdir
Dünyaya böyle gelmişim efendim

Bu şiir sevda üstüne
Tarafımdan yazılmıştır

Akşam olmuş ay yükselmiş tepeye
Bir çift göz var süzülmüştür

Nice aşıklar yol boyuna
Kalem kalem dizilmiştir

Bu şiir sevda üstüne
Tarafımdan yazılmıştır

I
Her sabah kalkıyorum
İşsiz güçsüzüm
Ne yiyecek ne cıgara
Nerde akşam orda sabahı ediyorum
Karnımın doyması yetmez mi
Neme gerek benim lüks tantana

Sahilde geziyorum çoğu zaman
Eşim dostum balıkçılar,
Sokak satıcıları ve çocuklar
Vapurlar geçiyor uzaktan
Kimi al, kimi yeşil
Telaşlı insanlar var içinde
Mesut, kederli
Herkes bir türlü anlıyor yaşamayı

Ben şiir yazmayı ve gezginciliği sevdim
Diyar diyar dolaştım gönlümce
Açlığım, tokluğum oldu
İyi günler, kötü günler gördüm
Dostlar, düşmanlar gördüm
Bir Yahudi Kızı gördüm Karantina'da
Bana parasız, pulsuz
İşsiz, güçsüz yaşamayı öğretti

II

Bu sabahki sarhoşluğum
Dün geceden kalma
Elimdeki kitap
Avarelik Şiirleri
Oktay'ın

Uyuyakalmışım bu parkta
Karşımda Gazi heykeli
Uğultu var başımda
Faytonlar geçiyor Kordonboyu'ndan
Büyük otobüsler ve taksiler

Bir başkalık var her şeyde
Beni çeken alıp götüren bu hal
Muntazamı, düzgün olanı sevmek geliyor içimden

Evlerinin önü dut bahçeleri
Kaç kere taşladık beraber
Duta konan serçeleri
Delikanlı oldun oğlum unut o geceleri

Mehtap da bulunur
İşaret de
Ama anasını satamazsın bir daha kahbe feleğin
Bilirim hepsini tanırsın o kızların
Odalarında yattın teker teker
Kaç kere ben uyandırdım seni
Daireye geç kaldın diye

44 Ama geçti o günler oğlum
Ne sen serserisin artık
Ne ben serseri
Bir köroğlu var başka
Bir çoluk çocuk
Ekmek ister, aş ister

Benim adım Mehmed Kemal
Sıcak istiva öğlelerini bilmem
Bir defa bile uyumadım palmiyeler altında
Ama senin için, ağaçlar için şiir söylerim
Hür kavaklar mahzun söğütler, fundalar, ardıçlar,
fakir step ağaçları
Şiirlerimde mevcuttur boy gösterirler

46 Seni kızgın bir öğle üstü tanıdım
Asfaltı cayır cayır yanan bir şehirde
Sarhoştum, ayıktım, işsizdim kime ne
Negrita
Kıvırcık saçların, kuzguni tenin
Açık saçık şarkılarınla güzeldin

Seni her yerde sokakta ve yatakta sevebilirim

Ben serazad şairi büyük bir şehrin
Sarhoşluklarım, serseriliklerim, aşklarım
    vardır kendime göre
Gecelerin saat onikisinden sonra
Yalpa vurarak geçmişimdir
Bozuk düzen kaldırımlarından kenar mahallelerin
Kör Hafız'a ut çaldırmışım
Şarkılar söylemişim köprü üstünde
Miskin ve günahlı Hatip çayı akarken altımdan

48 Boşuna değil bu gayretim
Şiirlerim insanoğlu için
Param rakı içindir
Meyhanelik, divanelik, mapusanelik olmak
kârımdır
Ele değil kendime zararım
Şehrimin geceleyin iş gören adamlarını tanırım
Hırsızdır, yankesici, sarhoş, şair, ressam
ve münekkit
Hepsi gündelik kazancıyla memnun olurlar
Bir kere sevmişlerdir dünyayı, yaşamayı,
kendilerini
Vazgeçmek mümkün değil

Kalem kâğıdın üstünde
Kalem kâğıtla çiftleşti

Gözlerim gözlerinde
Gözlerim gözlerinde çiftleşti

Ben seni seviyorum
Ben de seni
Kelimeler kelimelerle çiftleşti

Yatak nerde kaldı küçük hanım
Yorgan nerde

Kedi mırnav der
Oğlan Dürnev
Kedi açlıktan ölecek
Oğlan kıskançlıktan

Önce ayakları
Sonra elleri
Sonra saçlarıyla güzel
Bir kekik kokusu dağbaşlarında

Usul mu usul boyu
Fidan mı fidan
Bir şehrin diline destan
Başına buyruk
Gönlünce sultan

Ne varsa aşkta var aşkta
Gerisi fasa fiso

Sen miydin acaba sen değil miydin
Gözümden yorgunluk gibi süzülen

Bir şiire başlamışım
Karalı satırlar
Bir türlü ardı gelmemiş

Zaman mıydı dalgasında saçlarının
Bir türlü erişemediğim
Tezgâh başlarında

O ne bilir içmeyi
Daha dudak tiryakisi

Taş mezarlar mezarlar
Burada bir şair yatar
Taş mezarlar mezarlar
Şişesi başucunda

Güneşi tutukladılar
Sıra yıldızlarda

İÇİNDEKİLER

Öğle Rakılarının Başkadır Tadı 7
Kırkpınar Dediğin 11
Öğle Rakıları 19
Şey Gibi 23
Deli 24
Yeniden Diriliş 25
Karacaoğlan 26
Çırılçıplak 27
Ölümü Gördük 28
Korkak Gecede 29
Fal 30
Bir Afeti Can 31
Zor Gelir 32
Sevi 33
Güzin 34
Güzel 36
Dişi 37
Meyhane 38
Sevda Üstüne 39
İzmir Şiirleri 40
Evlerinin Önü 43
Negrita 45
Bir Başkent Türküsü 47
Çiftleşme 49
Mırnav 50
Sultan 51
Fuzuli Gibi 52
Süzülen 53
Şiire Başlamak 54
Sen miydin 55
Tiryaki 56
Şişesi 57
Sıra 58

MEHMED KEMAL
Öğle Rakıları

Mehmed Kemal şiir yayımlamaya 1940'ların ilk yarısında başlamıştı. Bu dönemin, Garip akımıyla belirginlik kazanan, durmadan yaygınlaşan, bu arada Garip akımına karşı olanları da etkisi altına alan ortak bir şiir anlayışı vardı. (...) Mehmed Kemal de tam anlamıyla bir 1940 şairiydi, Serbest nazmın sürdürücüsü değildi. 1945'te *Birinci Kilometre*'yi, 1954'te *Dünya Güzel Olmalı*'yı yayımladıktan sonra, yirmi üç yıl, başka şiir kitabı çıkarmadı. Dergilerde de fazla görünmedi. Bu yüzden gazeteciliği, romancılığı öne aldığı izlenimi doğdu. 1977'de yayımlanıp ödül kazanan *Söz Gibi* adlı şiir kitabının ikinci basımında bütün şiirlerini bir araya toplayınca, şairliğinin önemi yeniden anlaşıldı. Ayrıca, şiirimizin 1950'lerin ikinci yarısında geçirdiği İkinci Yeni deneyinden, kuşağının çoğu toplumsalcı şairleri gibi, onun da hiç etkilenmemiş olduğu görüldü.

Memet Fuat